

GASETA DE VILAFRANCA

ANY III

30 DE GENER DE 1928

NÚM. 43

És a totes llums constatable el decaïment del teatre d'aficionats a la nostra vila. N'hi ha prou amb examinar el procés, de la naixença fins ara. Veureu la comba que decau a mesura que les companyies professionals sovintegen.

Cal, tanmateix, un aclariment inicial. No volem dir, de cap manera, que l'afecció hagi minvat. L'aficionat i l'afecionat són, a jutj nostre, dos personatges diferents; el primer, en el nostre cas, duu la seva estima a l'ultrança: compenetrat de l'obra transcendental de l'art dramàtic, la vol esbargir amb la seva personal intervenció en les representacions, i així, a la seva manera, supera la mera afecció; en canvi, l'afecionat ras, es lluirà només a una simple contemplació — voluptuosa?, refinada? —, molt lluny de l'acció directa de l'aficionat.

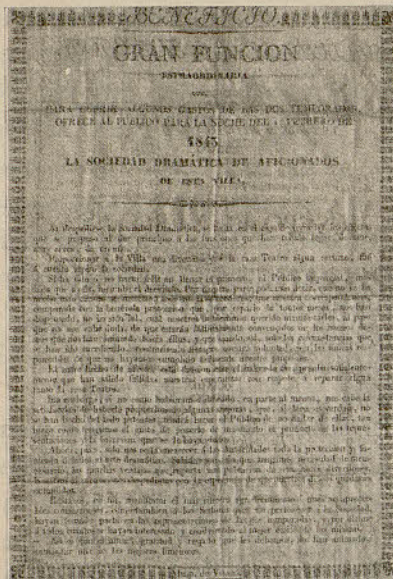
Afirmem, doncs, que mentre, entre nosaltres, l'afecionat és nombrós (a recordar: les representacions organitzades, quatre anys enrera, al Casino Unió Comercial pel Comitè pro Art Català, amb tant d'èxit), els aficionats poden comptar-se amb els dits. Això hauria de dordre'ns de debò, perquè una afinada companyia d'actors d'afició, de gust delicat i ben orientada, podria fer-nos gus-tar obres exquisides que tal com estan les coses, són difícils d'abastar en els nostres medis.

El segle dinou, tan dens, va dotar-nos de teatre llavors que, finida la guerra del francès, el poble sentí necessitat d'un esbarjiment que apaivagués l'esperit sotraguejat per les lluites. I l'any 1817 fou bastit, sota el patronatge de l'Ajuntament i d'alguns vilafranquins, entre els quals el senyor Josep Milà de Ferran — pare dels Milà i Fontanals —, l'edifici que hom havia planejat

Aquest va ésser, després, el

REPORTATGES I CONVERSE

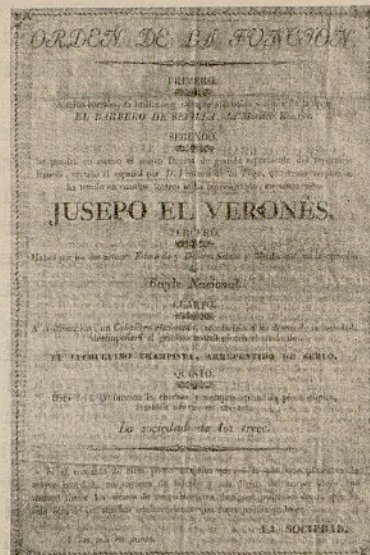
EL TEATRE D'AFICIONATS A VILAFRANCA

Programa d'una funció benèfica de l'any 1843 imprès damunt seda (anvers i revers) als obradors de la casa Vilaró.

Teatre Vell que, com tothom sap, era situat a la plaça de l'Oli, al lloc on abans existia la «premsa de la cera» i que actualment ocupa el mercat de la carn. Hi cabien, llegim, de sis a vuit-centes persones. L'escenari era, d'antuvi, reduït i fou eixamplat en re-aurar-se el local, a mitjan segle. L'any 1873 la vila no comptava amb prou cabals per a reedificar-lo i va ésser derruït per a sempre més.

Sota el singular lema «*Holguemos para mejor trabajar*» — pintat al teló de boca —, hi actuà la companyia que dirigia Josep Milà. Era — diu Rubió i Ors en la «Noticia de la vida y escritos de D. Manuel Milà» — «persona de fantasia més viva, de més exaltats sentiments i de major cultura que la en aquelles calendes corrent en la seva classe» i, abans, havia ensinistrat en l'art escènic uns companys seus, que representaven en un escenari muntat a

cà'n Milà mateix. Del Teatre Vell estant feren conèixer als vilafranquins «tant les detestables monstruositats dels Conchas, Valladares i Comellas, en aquells temps encara no bandejats del tot de l'escena espanyola, com les inspirades concepcions dels genis sobirans».

Servint-nos de les «Notes sobre el moviment intel·lectual i artístic de Vilafranca del Penedès durant el segle XIX», podem fer una succinta relació de la glòria i decadència del nostre teatre d'aficionats, la qual voldríem completar algun dia.

Durant la guerra dels set anys s'hi donaren funcions a profit de la «Milicia Nacional». En el «Libro de órdenes del Batallón», que tenim sota els ulls, trobem la següent «orden del cuerpo» que transcrivim literalment: «Con aprobación de las Autoridades de esta villa se va a representar en este

Teatro por varios aficionados Nacionales de la misma, los pasos de la Pasión y muerte Nuestro Señor Jesucristo, cuyo producto ceden aquéllos en beneficio de este Batallón; y para que tenga debido efecto dicha representación se daran de baja, únicamente para el servicio, y tan sólo para la temporada que dure la misma a los individuos de las adjuntas notas, que por el Ayudante del Cuerpo se entregará una a cada Capitán, para que dispongan todo lo concerniente al citado fin al tiempo de comunicarse esta orden. Vilafranca, 13 Marzo de 1839.» Firmat, Santa-maria.

A l'any 40 hi actuen Antoni M.ª Fontanals — qui, com Puig i Llagostera, es revela, més tard, un gran polític —, Josep Tarrida, Onofre Gras, Domènec Saló i d'altres i, amb intermitències, el pare dels Milà. El teatre clàssic espanyol perd terreny i el guanyen «les obres del més pujat romanticisme, que eren les preferides en aquella època i les que més encaixaven amb el temperament apassionat d'actors i públic.» Vet ací algunes obres: «El Zapatero y el Rey» (1.ª part), «El Trovador», «No más muchachos», «Don Alvaro o la fuerza del sino», «Treinta años o la vida de un jugador», «Amor de Madre» i els sainets, llavors tan celebrats, de Josep Robrenyo i Tort.

Devés el 52, és la colla de Salvador Cases, Ramon Freixes, Gaietà Vidal i Valenciano, Joaquim Solà, Lluís Álvarez, Josep Alcover, Enric Vallès, Maximí Ferrer i Albert Moliner. La que representa «Los Amantes de Teruel», «Flor de un día», sarsueletes i, especialment, les obres de Zorrilla i de Bretón.

El 59 fa irrupció la companyia de «La Tertúlia» — d'on va sortir el cor «La Tertúlia»,

esdevingut després «El Penedès»—, presidida per Antoni M.ª Fontanals i dirigida per Eduard Vidal i Valenciano, en la qual figuren, entre altres, Francesc Huguet i Mainer i Raimond Parera i Marquès. Són ells qui estrenen «L'aplec de Sant Pau o una lliçó a les coquetes», comèdia «de marcat sabor local», convertida en sarsuela sota el nom de «La festa de l'ermita», que també fou estrenada ací.

La revolució del 68 interromp les tasques. I sembla que «La Tertúlia» és la darrera colla que puja a les taules del Teatre Vell, desaparegut el 73.

L'any 76 la Societat Artesana inaugura un petit escenari i el Casino de la Unió la seva sala d'espectacles. Com a funció inaugural d'aquesta, es representa «Tal faràs, tal trobaràs» i «Tant hi va que no s'ho creu» d'Eduard Vidal—que és l'iniciador del drama català—i el qual va voler tenir paper en les obres d'aquell dia. Preferentment, actuen al Casino Josep Graells, Lluís Trabal, Antoni Duboy i els germans Josep i Miquel Sàbat, que tants d'aplaudiments reben.

Les «Notes» donen com a finit el moviment teatral del vuitcents parlant del mestratge exercit per Miquel Sàbat—que dura gairebé tot el primer quart de segle vint—i que va dels seus «companys Oliveras, Giral i Alayo fins als jovenets d'avui (1902), passant pels Martorell i Roig que, amb alguns més, procedien del teatre de la Joventut Catòlica».

L'afició, però, sobreviu el segle. A la «Lliga Industrial, Comercial i Agrícola», al «Casino de la Unió», a la «Societat La Principal», a l'«Associació Catòlica» i al «Col·legi de Sant Raimond» es mouen ara i adés aficionats.

«Per espai de mig segle—deia el meu pare—, el vell teatre fou el lloc d'instructiva i agradosa reunió de la societat vilafranquina i el profitós esbargiment del nostre jovent il·lustrat, molta part del qual anà desfilant pel seu escenari».

com ja hem vist i remarcats. I sempre—noteu-ho—el Teatre esdevé, per a la nostra gent, el cordó umbilical que la uneix al món literari. A redós dels nostres escenaris, Manuel Milà i Fontanals,—qui hi representa, de noi, papers adequats—s'inicia en literatura; Eduard Vidal i Valenciano és atret a la comediografia, i... quantes d'altres vocacions s'hi revelen! Esgratinyeu una mica, si us plau, l'escorça que abroquera la vida rica i fluida de la passada centúria; quants de noms hi retrobareu, esbarriats!

Ultra la valor intrínseca del teatre d'aficionats, doncs, hi ha extrínsecament, ben tangible, l'acció social irradiada i el dinamisme encomanat als actors, el qual sobreix de l'escenacle i és difós pertot. Ja veieu com és doblement estimable aquest moviment teatral, la perpetuació del qual no ens cansaríem d'advocar, que, en bona part, va, indirectament si es vol, ajudar a fer que el segle dinou sigui, per a Vilafranca,—per dir-ho amb mots de Xèsterton—una edat d'or... que se'n va.

PERE MAS I PERERA

A Vilafranca, mig segle enrera

Víctima de una aguda enfermedad, falleció en la mañana del día once del corriente, nuestro amigo D. Gabriel Claramunt persona que por su acrisolada honradez se había captado numerosas simpatías y desempeñado importantes cargos. Al fallecer era presidente de la Asociación de propietarios de esta villa para la defensa de la propiedad territorial. Entre el numeroso acompañamiento que asistió a su entierro, llamaba la atención una comisión de diez y ocho guardas jurados pertenecientes al cuerpo creado por la referida asociación, quienes quisieron rendir la última muestra de respeto y cariño al que ha sido el primer presidente de aquélla.

Abril de 1878.

EL FOMENT DEL TURISME

Ferran Soldevila ha publicat de poc a «La Publicitat» un suggestiu article a propòsit de l'atracció de forasters. És un tema molt debatut, que, entre nosaltres, hauria d'ésser-ho molt més encara. I per tal com és el Penedès una de les comarques on hi ha més a fer en aquest sentit, perquè tenim llocs deliciosos explotats i platges d'un cert renom susceptibles d'esdevenir centres turístics de primer ordre, volem dedicar avui una preferent atenció a aquest problema que, col·lectivament, ha d'interessar-nos a tots.

L'atracció de forasters demana—a juí de nosaltres, no professionals,—dues coses: un paratge en condicions, com més paradisiac millor i una propaganda ben portada.

Tenim, ja ho hem dit, tocats admirables i d'utilitat pública, els quals, una vegada esdevinguts confortables, serien segurament a l'ordre del dia del turisme: La Llacuna, Sant Quintí, Torrelles de Foix, Torredembarra... Però, ens manca embranzida per a treure'ls d'aquesta mena de clandestinitat en què viuen. Potser és aquell «saber fer» que hi ha qui porta a la massa de les sangs; aquell «passi, passi, faci l'obsequi»... o és perquè no hem llegit el «Tartari als Alps».

Breument: el fet és que l'atracció de forasters, al Penedès, és gairebé inèdita o es fa d'una manera rural i rudimentària, la qual cosa contrasta—i en quina proporció!—amb la crida constant, estudiada i suggerent, que a l'estranger s'estila. Val la pena de cloure els ulls i d'imaginar-se aquesta terra en mans dels suïssos, per exemple. Veuríeu, llavors, Sitges i Calafell i Vilanova... O dels francesos. I tindríeu Sant Martí Sarroca convertit en un petit Carcassona i Olèrdola, excavada, amb un «afer Glozel» més sorollós que l'autèntic i amb corrues d'anglesos comprant moneda falsa o sílex fabricat en sèrie.

Sobten, realment, els recursos amb què compten els qui es dediquen seriosament al foment del turisme i la forma de manejar els reclams. «L'eficàcia d'aquesta mena de propaganda deu ésser ben efectiva—remarca Ferran Soldevila—, perquè la veieu utilitzada en una tan gran escala per països que viuen, en gran part, del turisme, com Suïssa, i que forneixen un gran contingut al turisme com Anglaterra. La seva suggestió, el seu estímul, són indiscutibles.»

Com és de dordre aquesta deixadesa o gasiveria que plana damunt nosaltres mateixos! No tenim ni una col·lecció completa de targes postals amb vistes del Penedès, ni una reproducció gràfica dels monuments que hi ha—fetes a consciència—, que és el primer pas que hom dona per atreure els forasters que viatgen.

Cal no fer l'orni i pensar seriosament en aquest afer. És un aspecte del viure comarcal prou interessant, prou remunerador per a esmerçar-hi esforços i, sobretot, per tal de fer conèixer i acreditar una comarca que té tants de cops amagats com el Penedès.

Una mica de vanitat i una mica voluptat és la vida de molta gent

Vol transatlàntic del Colom de la Pau

La premsa mundial ha seguit, amb interès desproveït d'entusiasme, les negociacions franco-americanes sobre el projectat tractat de pau perpètua. L'indole de l'afer explica l'interès; el bon sentit de la premsa, guarida d'espants i acostumada a aquesta mena de tendreses protocolàries a propòsit del tema octavià, explica la manca d'entusiasme.

La forma en què s'han desenvolupat les negociacions justifica l'escepticisme general.

El juny de l'any passat, en iniciar-se les negociacions sobre el tractat Root-Jusserand de 1908 que expira el febrer vinent, França formulava als Estats Units la proposició d'un pacte de pau perpètua.

Mister Kellogg, Secretari d'Estat a Washington, proposà, en la seva resposta, que també podrien prendre part en aquest pacte les altres nacions.

¿Per quin motiu Mr. Kellogg, coneixent a bastament la situació europea, ha encaminat les negociacions vers un costat que ell sabia, per endavant, que entrebancaria llur solució?

Els Estats Units defugen sistemàticament tota aliança amb Europa. «Cap aliança enutjosa», digué Washington, pare de la República. Paraules que han esdevingut tradicionals, i les quals poden, en un moment donat, servir de divisa a una oposició que reclutaria els seus adeptes entre els qui professen el culte fanàtic a les grans figures de la història nacional i a les normes que establiren. Una aliança amb França, tan restrictiva com proposà Briand, podia, doncs, presentar al govern nord-americà desavantatges d'ordre interior. És possible que, per aquest motiu, Kellogg hagi volgut frustrar les negociacions en revestir-les d'un caràcter universal.

Un tractat bilateral entre França i els Estats Units sobre una matèria tan important com

la guerra era difícil. Un tractat polilateral entre totes les potències ofereix a Europa obstacles extraordinaris per tal com els odis i ambicions nascuts de la guerra es mantenen en tota llur intensitat i poden, en qualsevol moment, abrandar-se en una gran foguerada.

Per si aquesta dificultat no fos suficient, M. Briand en suscità seguidament una altra. Kellogg entenia que la guerra en general, la guerra sense excepció, havia d'ésser proscripita, i Briand, en una nota recent, especificava que la guerra defensiva havia d'ésser permesa i que sols calia proscriure la guerra d'agressió. Un compromís d'un esperit general impediria França—ha dit Briand—i els altres països signataris, de socórrer qualsevol poble atacat arbitràriament per un tercer poder. Sembla que, en arribar ací, les negociacions es troben en un carreró sense sortida.

Com sempre, França defensa la tesi de la Societat de Nacions, que els Estats Units no vol admetre. És una forma convenient i expeditiva de fer fracassar, amb la gruixuda discreció diplomàtica, unes negociacions perilloses, perquè podrien anar massa bé.

En moments en què Mr. Wilbor, Secretari de la Marina, demana a la Cambra 135 milions de dòlars per tal de dur a cap, aquest any, part del programa d'armament naval que ascendeix, en total, a 7.500 milions de dòlars; en què la ponència encarregada d'informar sobre aquest projecte suprimeix la clàusula autoritzant el President l'ajornament d'aquest programa en cas de presentar-se una ocasió propícia al desarmament, i que nous batallons de *bluejackets* desembarquen a Nicaragua, les proposicions pacifistes de Kellogg són dins d'aquest ambient bèl·lic i aferrissat d'una mansuetud clownsca.

Aquestes dues orientacions oposades de la política nord-americana no s'expliquen. Veritat que a Amèrica, com en tot país democràtic on els elec-

* * *

Crepuscle. A dalt del cel brilla una estrella sola.

Han trobat els pallassos un paller tot daurat,

i salten i l'enronden en una farandola.

«Són monedes d'or», diuen, i en llencen un grapat.

A la nit han vetllat entorn de llur fortuna

i han entonat a cor la seva serenata.

Mes, prompte han emmudit, tristos, perquè la lluna

els havia tornat el paller de plata.

V. SOLÉ DE SOJO

(De La branca nua.)

tors han d'ésser mistificats en una forma o altra, el govern cerca la manera d'evitar que els demòcrates tornin a passejar, a les properes eleccions, el cadàver de la filla de Wilson—la Societat de Nacions—, abandonada i perseguida en la seva primera infantesa pels cruels republicans.

Les negociacions amb França poden suplir un excel·lent argument per a demostrar que no és possible d'entendre's amb Europa, on tenen cent i una, maneres de fugir d'estudi, com, per exemple, la de distingir entre la guerra ofensiva i la guerra defensiva, i la de precisar àdhuc qui ha disparat el primer tret, cosa més senzilla que cercar una agulla en un paller.

Heus ací com l'esperança utòpica d'una pau perpètua, que l'intercanvi de notes entre París i Washington ens deixa entreveure per un instant, aparéixer condemnada a un immediat i prematur neuliment.

M. ALAYO

El nostre palau reial

Un article del nostre col·laborador Mir i Font («La mort de Pere el Gran»), inserit al n.º 40 de la nostra publicació, ha mobilitzat una persona que s'interessa per aquestes coses, la qual ens ha atret l'atenció sobre el fet molt generalitzat de creure que «cal Fraret» no és, autènticament, un antic palau dels reis vells.

Sembla que Mn. Agustí Coy en la seva obra «Vilafranca del Penadès, su historia y

monumentos» va tirar la primera pedra contra el palau de Babau. Però, Mossèn Coy va fer una recensió històrica de la nostra vila massa premiosament per a ésser tinguda, ara, com a definitiva. En molts casos s'ha errat, com han demostrat els qui es preocupen de la petita història local. Però no pot atribuir-se-li tota la culpa. La història és una de les ciències més inexactes que corren i, a Catalunya, hi ha un gavadal de paperam per exhumar. I ningú no ha d'estranyar-se que els qui se serveixen de textos corrents, siguin, sovint, víctimes dels investigadors si llur tasca no ha estat feta escrupolosament o si ells mateixos no han exigít aquesta cura.

La veu pública, recolzada en la tradició, diu que a Vilafranca hi ha dos palaus reials: «cal Noi-Noi» i «cal Fraret» (que és el que venia a dir el nostre al·ludit col·laborador) i no podem pronunciar-nos a favor de l'un o de l'altre, menys una persona documentada (amb papers als dits i arguments a flor de llavi), no ens hi decanti.

El que no pot admetre's és la rotunda excomunió que pesa damunt el palau que ara té el senyor Baltà R. de Cela, emesa per Mn. Coy (op. cit. pàg. 583 i 584) sense com va ni com costa. Cal, ja hem dit, una mica de llum. Els nostres recercadors tenen la paraula: va haver-hi, successivament, dos palaus? ho fou sempre el de «cal Fraret»?

UN HOMENATGE

En Pau Prunera, funcionari antic, home prim i afuat com una agulla, surt del grup de companys i s'adreça al senyor Salzereda mentre declama:

—Honorable senyor. El record dels anys...

—Més de deu!—interromp un col·lega rodanxó.

—... Que heu presidit aquesta oficina, ens ve a la memòria tan vivament i ens commou amb tanta de manera, que ens veiem obligats a oferir-vos aquest àlbum amb els nostres retrats; us preguem d'acceptar-lo com a prova del nostre respecte profund i de la nostra gratitud sincera; i desitgem amb el cor que per molts anys volgueu ésser entre nosaltres...

—Perquè poguem tenir el gust d'escoltar els vostres consells paternals en el camí del progrés—intercala el col·lega rodanxó, que, pel que es veu, tenia un discurs preparat i experimentava ganes de parlar apremiants. —Que la vostra bandera voleï sempre pel viaró del talent, del treball, del geni...

Galtes avall del senyor Salzereda, cauen unes llàgrimes lentament. I diu, amb veu tremolosa:

—Senyors, amics, companys. No comptava que celebréssiu aquest aniversari personal tant modest. Sento una emoció fonda... íntima... i fins... sí, fins a la mort, tindrè present les vostres deferències, els vostres afectes. Cregueu-me, companys, amics, senyors: ningú no us desitja ni us augura més felicitat que jo. I si de vegades, l'obligació febrosa ha promogut incidents inevitables en les nostres relacions, estigueu segurs que en la meua ànima... —etc. etc.

Amb aquets termes elevats, si fa no fa, el cap de l'oficina senyor Salzereda acaba els seus quatre mots de regreïament. Després, abraça el subaltern Prunera qui, amb aquest honor imprevist i immerescut, empal·lideix de satisfacció. Al final, exhala uns quants sospirs cavernosos, com si enlloc de guanyar un àlbum el perdés, recobra la tranquil·litat inicial, diu unes paraules més d'aire patètic a manera de colofó, estén la mà a tots els circumstants i baixa l'escala entre visques i alegries ofegades, de mena burocràtica. Pel camí rememora la impressió de gaudi que li ha produït l'acte dels oficinistes i prova d'emocionar-se novament.

Però altres sensacions l'esperen a casa seva: la família, els amics, els veïns, li tributen una ovació festiva talment temptadora, que l'home s'adona de la importància que té una vida d'empleat públic consagrada al servei de la societat i arriba a convence's que ha treballat realment per la glòria de la pàtria. En una paraula: el senyor Salzereda no sospitava una tal estima.

—Senyors, ah!—s'exclama abans dels postres. —Fa dues hores, he estat compensat de tots els sacrificis que he fet a l'ara de la pàtria, de totes les penes que pateix l'home complidor del deure. Sempre he estat fidel a la màxima «treballa, que el treballar honora». I avui he tingut la recompensa: els meus subordinats m'han regalat un àlbum. Mireu-vos-el.

Totes les cares giren la mirada cap el present.

—Oh, que és bonic—declara l'Ernestina, filla del senyor Salzereda. —Deu haver costat ben bé cinquanta pessetes. Dongui-me'l, papa, dongui-me'l. El guardaré. Que m'agrada!...

Havent dinat, l'Ernestina pren l'àlbum i el desa en una taula. L'endemà, arrenca els retrats dels funcionaris i els llença per terra; al seu lloc posa els de les amiguetes del col·legi. Les barbes cerrades i els bigotis espessos deixen pas als rostres de primaveres, tendres, dolços.

El germà de l'Ernestina, recull els funcionaris i comença a pintar-los de vermell; quan se n'ha cansat, els forada els ulls; després, retalla les figures i s'hi posa a jugar a soldats. Al capdavall, agafa la figura mutilada de Pau Prunera, la clava sobre una caps de llumins i un cop llest, duu l'objecte a son pare.

—Miri, papa, una estàtua.

El senyor Salzereda, encisat, amoixa l'infant i li besa el caparró de rulls en desordre.

—Apa, bufó, ensenya-ho a la mama. Ves, que ho vegi ella també.

Societat "La Principal"

LA TASCA DE CULTURA

La Memòria de la Junta Directiva llegida a l'última reunió reglamentària pel Secretari Antoni Pedrerol, conté aquest capítol:

«Dèiem, en la Memòria que us presentarem fa un any, que hem de veure la cultura no ja solament com una necessitat, sinó com una obligació que no podem ni hem de voler eludir; assenyalàvem que s'havia fet quelcom a la nostra casa per intensificar el desig de cultura i us demanàvem que ajudéssiu a la instauració d'un estat de coses que fés possible la propulsió de les nostres activitats culturals, dels nostres delits espirituals, de la nostra avidesa de millorament social.

Postulàvem la creació d'un patronat a càrrec del qual anés l'organització i orientació de l'obra de cultura que havem d'emprendre d'una vegada.

No calgué la creació d'un Patronat: un grup de joves associats nostres oferí la seva col·laboració per a aquella

tasca, i sorgí volenterosament la nostra Secció de Cultura, amb la quota que s'imposaren aquells, la particular dels membres de la junta de govern i del consell, la d'uns quants que ingressaren a «La Principal» per mitjanceria de la mateixa Secció i el suplement espontàniament sol·licitat per uns pocs consocis.

La Comissió nomenada comprengué que la seva actuació era destinada a elevar el nivell cultural del poble vilafraquí, i des de les finestres del nostre casal cridà tots—ni un més ni un menys—els paisans que podien passar pel carrer amb un títol acadèmic a la butxaca i els dedicats a algun ensenyament. Aquells que volgueren escoltar, s'assabentaren dels propòsits i veieren requerits llurs consells.

Subseqüentment, foren convocats un quants socis, que eren, amb preferència, elements d'altres agrupacions vilafraqueses.

I s'establiren les Conferències setmanals, inaugurades el dia 30 de Març amb «La valor de la ciència». Es desgranaren converses d'iniciació sobre

Anatomia, Fisiologia—normal i patològica—, Higiene, Cultura física, Esport, a la primera tanda; Psicologia general, del noi—normal i anormal—, de l'adult i de la col·lectivitat, Herència, Intel·ligència i Moral, a la segona; i Cooperatisme, doctrinal i pràctic, a l'actual cicle.

Es dissertà, a més a més, sobre Poblet, les pintures murals, amb projeccions; sobre la tasca d'Ateneu i les Escoles graduades.

La campanya en pro d'aquestes últimes a Vilafranca s'ha traduït en viu inierès prop de l'Ajuntament i d'altres esferes.

Ocuparen la tribuna nostra, per a aquelles peroracions, els senyors Pla i Armengol, Lòpez, Estartús, Armendarès, Pere Domingo, Enric Mies, Trabal; J. Carreres i Artau, Coll, Alzina i Melis, Planella, Dorests, Mira, Batista i Roca; Ventosa, Duran i Guàrdia; Martinell, Marco; Revilla i Coll Creixell; professors, metges, artistes, publicistes, que desinteressadament han fet de la nostra Societat l'única entitat cultural comarcana que a Catalunya ha donat aquest any, vint conferències en altres tantes setmanes de primavera i de tardor.

Reiterem el nostre sincer agraïment a aquells rellevants barcelonins i penedesencs.

Aquest treball ha de prosseguir, acompanyat de curssets primaris de lliçons i exercicis, que aviat anunciarem; i si la temptativa troba un bon acolliment entre vosaltres i els vostres fills i filles, aquesta Societat arribarà a desenrotllar tota la feina post-escolar o de complement que les possibilitats—cada dia més grans—permetin.

Entre les obres que cal fer en els nostres edificis i terrenys, no s'oblida el saló de Biblioteca, puix que és insuficient la sala de lectura de diaris i revistes actual.

La privació de la vida social és per a l'home racional la més gran desventura.

Homes i coses

EL CANT DE LA SIRENA
(amb motiu d'un esdeveniment literari)

Sirena que xiules fort, canta, canta! Melodiosa i somnolent i poderosa, la teva veu ha fet que de faisó irresistible nosaltres vinguéssim a tu. Som així, d'adolescents, que ens captiva el so de qualsevol flauta encara que soni per atzar; som així, d'irreflexius i poc suspectes, francs i braus com la mateixa joventut.

I tu, sirena, sirena de debò, la saps llarga.

Per això cantes oportuníssima i ens atraus sense tadigar-te gens.

Res de sorolls que atabalen, ni de xiscles que esgarriren, ni de remors que torben; la teva veu penetrant i lleu és la mesura de la teva força o de la nostra feblesa i per ara n'has tingut prou amb una mica de cançó. Podries argumentar perquè tens cervell i poc que se t'acut per tal com saps que un raonament s'anul·la amb un altre raonament més fort, mentre que un so és irrefutable i sense reacció possible.

Qui dirà tota la força d'una melodia que entorpeix els sentits i us arravata somnolents i irresponsables, i fa jugar els instints i les forces més ocultes al seu so sense lògica, ni llei, ni res, cegament i desesperadament...?

Qui sap si és ací on radica el gran increment del prestigi dels artistes sobre els savis, en la consciència popular! Mentre aquests manegen conceptes que només cervells excepcionals poden atrapar i cenyir, i grans sintetitzadors estructuren unes lleis que són, en definitiva, articles del codi de la Física, aquells altres, profundíssims imaginatius, endevinen—pura intuïció—els grans mòbils de la vida humana que sovint dirigeixen i modifiquen, i llurs conceptes són aquelles forces generals i primàries que vénen a ésser com les columnes de la personalitat.

Potser molts fracassos d'aquesta ciència nova i de moda que s'anomena Sociologia s'ex-

pliquen, perquè llurs teoritzadors no aprenen l'enorme força dels instints i de les passions a voltes decisives que no poden ni deuen negligir.

Vet ací una tasca a fer i que reclama les energies de la gent especialitzada; mesura i estudi pacient i complet de la biologia dels vicis, de les passions i dels instints, cadenes feixugues que lliguen a aquesta vall de llàgrimes la nostra carn miserable.

Potser després de tants segles de vida sobre la terra, podem començar a pensar si serà una quimera l'intent de voler fer una humanitat absolutament (absolutament, en el sentit numèric del mot) perfecta i austera i, en comptes de voler extirpar de soca i arrel l'inextirpable, miréssim de condicionar i ben conduir aquelles forces que, potser, són fatals i necessàries per a la vida nostra, en aquesta mica de nebulosa condensada que gira velocíssima per l'espai.

En una petita parcel·la d'aquesta terra—s'esqueia al Mediterràni—tenien el temple les sirenes mitològiques de l'Odissea.

Prolífiques i bohèmies abandonaven el breçol de la pàtria i feien de la seva, una raça errant i acomodaticia a totes les condicions còsmiques universals. Dòcils, però, al precepte de la mínima intensitat, corresponent a una màxima extensió avui, com succeïa adés, ja no sucumbeixen fatalment els qui saben resistir llur atracció oculta.

Així i tot veuríem a tu, simbòlica sirena i tu, potser, somreies i ens desdenyaves en veure la nostra candidesa, talment la dama que sap tot l'enamorament del jovecell ferit del pecat d'amor, i, per tot gest, ens feies una salutació freda i desorganitzada.

És davant d'això que sento cruixir els flancs de la meua raça i goso aixecar la veu amb un gest d'escèptica indiferència.

Et pensaves de rebeldia o de neguit, oi?

Doncs, no.

SYCANDRA.

La grafia "Penedès"

L'any passat va iniciar-se una petita conversa entorn de les grafies *Penedès-Penadès-Panadès*. «Acció», «Panadès Republicano» i nosaltres, hi intervinguérem. Ara és «Panadès Republicano» qui insisteix per tal d'arribar a un acord. Hem consultat, per la nostra part, un distingit amic nostre, entès en aquestes qüestions. Vet ací el seu raport:

Els noms de llocs no són denominacions arbitràries. Moltes vegades, però, ens és difícil de descobrir els factors que han actuat en llur creació o en llur evolució. En uns casos, es tractarà de paraules pre-romanes, el sentit de les quals ens és absolutament ignorat. Altres vegades, seran paraules que, en un moment donat, hauran tingut una relació més estreta amb quelcom d'existent que no pas ara.

En aquest darrer cas pot trobar-se la paraula *Penedès*. Per endavant, hom ha de descartar l'etimologia relacionada amb *penitents*. El genitiu de la forma llatina d'aquesta paraula—*penitensium*—donaria probablement *penedesos*. Altrament, com ja fa remarcar Balari (*Orígenes*, 44) les formes *Penitensis*, *Penitensium*, etc., poden haver donat lloc a la conjectura de l'existència d'un penal en temps dels romans, i d'ací, haver nascut la falsa etimologia. També podria ésser que els que escrivien en llatí haguessin llatinitzat, a llur manera, la paraula vulgar *Penedès*. Es poden presentar molts exemples d'aquestes falses llatinitzacions.

Balari dona una etimologia versemblant de *Penedès*, derivat de *pinna*, penya o roca. Tanmateix, aquesta hipòtesi no obliga a alterar l'ortografia antiga de *Penedès*. En documents i cartes medievals trobem sempre aquesta forma quan el nom s'escriu en català. Aquesta, per tant, és la que ha de prevaldre, per tal com té a

favor seu haver estat adoptada pel català clàssic. Substituir-la per una altra forma que només recolza sobre una etimologia hipotètica, encara que possible, no fóra recomenable. Demés, cal advertir que, sovint, l'evolució dels mots — entren en aquest cas molts noms de lloc — escapa a rengles rígoroses.

No sabríem dir-hi res més.

Crònica

LA VIA

Com voldria, si podia,
fer l'elogi de la via,

la via del tren,
on el sol hom pren.

(Un paisatge
de viatge.)

Un ca fuig,
amb enuig,

s'espanten uns ocells
que corren pels riells

i llur vol
trenca els raigs de sol.

Passa el tren i xiula,
talment una piula.

Uns casats amb la xicalla,
que ara riu, que ara es baralla;

algun capellà,
més d'un capità;

uns promesos
com dos presos

—si direm,
si farem.

La vídua rica,
la noia bonica,

i la gata maula,
que no para taula.

Aquells quatre amics
que tots tenen tics.

Un grupet que, hom diu, cons-
pira

—que si tomba, que si gira—;

un festeig,
de passeig,

amb la mare i la tia,
vells rats de sagristia.

Un jove, sol
com un mussol,

i dos
senyors.

Una noia per casà,
si podrà, si no podrà

El que treu la rifa
i fa el tifa.

Senyors de la cúria,
tots fets una fúria.

Molta gent
que va fent.

Jo,
que hi vaig perquè és bo.

I la gent de Moja,
que al cinema goja,

i els de ça i lla,
que van a ballà.

Quan torneu
us torbeu

al *poble nou*,
sempre en renou.

Com voldria, si podia,
fer l'elogi de la via.

ACLARIMENT

En «Quatre paraules amb Pere Bohigas» inserit en el darrer número, féiem dir al car amic i company, en contestar al a primera pregunta, «Des que he sortit de la Universitat no he estat mai fix enlloc, i *creieu que em reca*» i havia de dir «*no em reca*», que és tota una altra cosa.

Cal altrament remarcar que en parlar del «Repertori de Manuscrits catalans», En Bohigas digué que vol arribar a donar un corpus complet de matèries per a la història literària de Catalunya i no simplement per a la «Història de Catalunya». Dissimulin.

...

CONCERT

L'Associació de Música de Vilafranca presentà, en el seu concert del dia 19 d'aquest mes, l'admirable pianista Lucie Caffaret.

El programa que interpretà

reunia els diversos gèneres habituals en els concertistes del dia, gèneres que comprenen, en un conjunt eclèctic, les manifestacions de totes les escoles més solvents de l'art dels sons.

En tot moment la concertista donà mostres de seu talent artístic, que li valgueren aplaudiments llargs i efusius de l'auditori, el qual en aquest concert era més nombrós que de costum.

Val la pena de registrar, amb goig, els fets de l'Associació de Música, perquè a Vilafranca, ultra omplir una necessitat de la seva vida social, realitza una obra d'educació popular, que si no és tan extensiva com caldria, és almenys, cal creure-ho, prou intensiva, per poder-ne esperar els millors fruits espirituals.

Amb gust cloem aquesta nota, consignant-hi les rituals felicitacions, que per la nostra banda, rituals i tot, tenen, com sempre, bon tros de la nostra vibració cordial.

...

L'ACTIVITAT DELS PENEDESENCES

* Josep Rovira i Soler, com dèiem, va exposar a les «Galeries Laietanes» un recull interessant de pintures. L'acompanyà l'èxit.

* Carles de Möy, així mateix, ha exposat vint pintures a les «Galeries Arenyes».

* El Dr. Albert Bonet ha publicat un interessant assaig. «La consciència moral del ni-ño», del qual parlarem.

* S. Soler i Forment té en premsa un recull de poesies: «Rims de l'hora sitgetana».

* Avelí Artís ha estrenat al Teatre de Novetats, de Barcelona, «Isabel Cortés. Vda. Pujol».

...

TEATRE

En un altre lloc d'aquest número, un articulista al·ludeix, incidentalment, el grup de dilettants que amb la denominació de Comitè pro art Català, organitzà temps enrera unes representacions de teatre, de bona memòria.

Aquells mateixos elements

—aquells elements l'activitat dels quals és sempre a punt de manifestar-se, que tenen tots temps cinc quarts del seu dia i cinc pessetes de la seva buxaca per a les coses de l'enaltiment públic — aquells mateixos elements, preparen unes altres sessions de teatre, que per qualificar de manera prèvia, en direm modern.

Les tals sessions seran probablement a càrrec de l'eximí Adrià Gual, el creador i sostenidor de l'anomenat Teatre Íntim, que encara és, a Catalunya, una institució indispensable i prestigiosa.

Probablement també, després de la primera tanda que se celebrarà eventualment durant la quaresma, seguiran — si el públic respon, ben entès, — unes altres representacions que es donaran cada mes amb caràcter permanent.

Així s'ho proposen, almenys, aquells repetits elements a qui, si no fossin tan afins a nosaltres, ens permetríem d'encoratjar amb unes paraules amables.

...

HOMENATGE

Que unsex-alumnes paguin, amb l'expressió pública d'agraïment, els bons oficis de llur mestre és una cosa simpàtica i de bon ésser.

Així s'ha esdevingut suara. Els antics deixebles del senyor Miquel Ferré i la seva esposa, la senyora Rosa Mir, van homenatjar-los per tal de regraciar-los de les ensenyances rebudes.

Una colla d'actes se celebraren a aquesta fi diumenge, 22 de gener. Un d'ells va consistir a lliurar un àlbum amb les signatures dels alumnes i un ram de flors als esposos.

Van haver-hi parlaments i, a la tarda, els homenatjats van ésser acomiadats a l'estació per diversos amics.

La nostra felicitació per l'èxit i per la significació dels actes celebrats.

IMPRESSA CLARET
VILAFRANCA

PAGESOS

Rotureu les vostres terres abans de la plantació.

Feu una llaurada de 60 centímetres (tres palms) a 250 pessetes el jornal de terra.

Lluís Vallès

Pla del Penedès

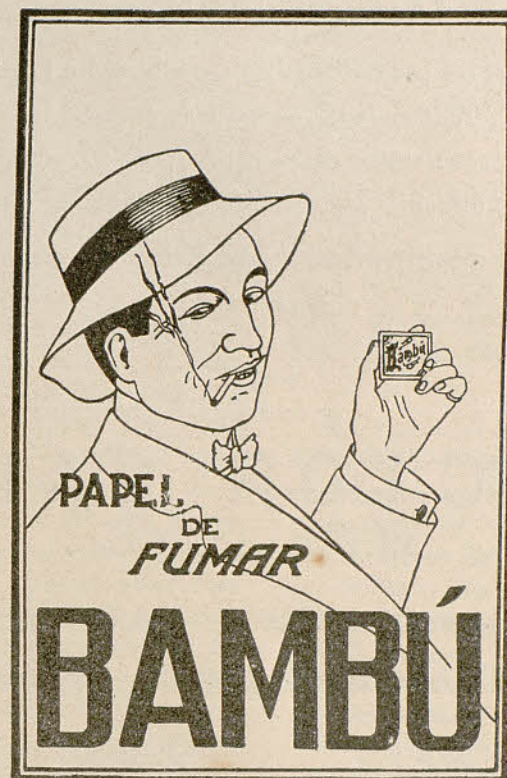
ADQUIRIU LA BOMBA BLOCH

no necessita engrassament

Representant dipositari per la comarca: JOSEP GUITART
Llautoneria i Electricitat

FERRERS, 72

TELEFON 72

GASETA DE VILAFRANCA

Publicació quinzenal

Redacció i Administració: Sant Joan, 4

SUBSCRIPCIÓ

A Vilafranca: 2 ptes. trimestre

A fora: 2'25 ptes. trimestre.

FOTOGRAFIA NOVA

FERRERS, 24

Postals des de 3 pes-
setes

Reproduccions des de
5 pessetes

Treballs per aficionats

Ampliacions

Treballs acurats

OLI PUR

COLLITA DE JAUME SABATÉ

"Els Pujols" - Telèfon 86 de Vilafranca

DEMANEU MOSTRA

RULL Germans

Metges-dentistes

Per a major comoditat de la nostra nombrosa i distingida clientela de Vilafranca i la comarca, hem instal·lat un gabinet dental a la Rambla de Sant Francesc, 29, on rebem els dimecres i dissabtes matí i tarda i els diumenges el matí.

Preus econòmics i material de primera qualitat.

DOCTOR SALA

METGE DENTISTA

Aparells or i cautxou
Malalties de la boca

Dimecres de 4 a 5

Dissabtes de 8 a 11

Rambla de Nostra Dona, 29 pral.

Proveu els nous models

OPEL

1926

Torpeus i Sedans, de 3 i 4 places

Consum 6 litres per 100 quilòmetres

Representant al Penedès:

JOAN FORTUNY FABREGAS

Gastrobiol Rossell

Medicació específica contra les malalties de l'estómac i intestins

De venda:

FARMACIA INTERNACIONAL - Rambla del Centre, 17 - BARCELONA

Per a plomes estilogràfiques
i ús general

Tintes per a escriure

WICTY

DE VENDA EN TOTES LES PAPERERIES

Impremta CLARET

La casa millor assortida
en material d'escriptori